

CAPRA CU TREI IEZI

Era odată o capră care avea trei iezi. Iedul cel mare și cu cel mijlociu dau prin băț de obraznici ce erau; iară cel mic era harnic și cuminte. Vorba ceea: “Sunt cinci degete la o mână și nu seamănă toate unul cu altul”.

Într-o zi, capra cheamă iezi de pe-afară și le zice:

- Dragii mamei copilași! Eu mă duc în pădure ca să mai aduc ceva de-a mâncării. Dar voi încuieți ușa după mine, ascultați unul de altul, și să nu cumva să deschideți până ce nu-ți auzi glasul meu. Când voi veni eu, am să vă dau de știre, ca să mă cunoașteți, și am să vă spun așa:

*Trei iezi cucuieți,
Ușa mamei descuieți!
Că mama v-aduce vouă:
Frunze-n buze,
Lapte-n țâțe,
Drob de sare
În spinare,
Mălăieș
În călcăieș,
Smoc de flori
Pe subsuori.*

Auzit-ați ce-am spus eu?

- Da, mămuță, ziseră iezi.

- Pot să am nădejde în voi?

- Să n-ai nici o grijă, mămuță, apucară cu gura înainte cei mai mari. Noi suntem odată băieți, și ce-am vorbit odată vorbit rămâne.

- Dacă-i așa, apoi veniți să vă sărute mama! Dumnezeu să vă apere de cele rele, și mai rămâneți cu bine!

- Mergi sănătoasă, mămuță, zise cel mic, cu lacrimi în ochi, și Dumnezeu să-ți ajute ca să te întorni cu bine și să ne-aduci demâncare.

Apoi capra iese și se duce în treaba ei. Iar iezi închid ușa după dânsa și trag zăvorul. Dar vorba veche: “Pereții au urechi și ferestrele ochi”. Un dușman de lup - și-apoi știți care? – chiar cumătrul caprei, care de mult pândeă vreme cu prilej ca să pape iezi, trăgea cu urechea la peretele din dosul casei, când vorbea capra cu dâșii.

-Bun! zise el în gândul său. Ia, acu mi-e timpul!... De i-ar împinge păcatul să-mi deschidă ușa, halal să-mi fie! Știu că i-aș cârnosi și i-aș jumuli!

Cum zice, și vine la ușă: și cum vine, și începe:

*Trei iezi cucuieți,
Mamei ușa descuieți!
Că mama v-aduce vouă:
Frunze-n buze,*

*Lapte-n țâțe,
Drob de sare
În spinare,
Mălăieș
În călcăieș,
Smoc de flori
Pe subsuori.*

- Hai! deschideți cu fuga, dragii mamei, cu fuga!

- Ia! băieți, zise cel mai mare, săriți și deschideți ușa, căvine mama cu demâncare.

- Sărăcuțul de mine! zise cel mic. Să nu cumva să faceți pozna să deschideți, că-i vai de noi! Asta nu-i mămuca. Eu o cunosc de pe glas; glasul ei nu-i așa de gros și răgușit, ci-i mai subțire și mai frumos!

Lupul, auzind aceste, se duse la un fierar și puse să-i ascută limba și dinții, pentru a-și subția glasul, ș-apoi, întorcându-se, începu iar:

*Trei iezi cucuieți,
Mamei ușa descuieți!...*

- Ei, vedeți, zise iarăși cel mare; dacă mă potrivesc eu vouă? “Nu-i mămuca, nu-i mămuca!” D-apoi cine-i dacă nu-i ea?! Că doar și eu am urechi! Mă duc să-i deschid.

- Bădică! bădică! zise iarăși cel mic. Ascultați-mă și pe mine! Poate mai de-apoi a veni cineva ș-a zice:

*Deschideți ușa,
Că vine mătușa!*

ș-atunci voi trebuie numaidecât să deschideți?

- D-apoi nu știți că mătușa-i moartă de când lupii albi și s-a făcut oale și ulcioare, sărmana?

- Apoi, dă! nu spun eu bine? zise cel mare. Ia, de-atunci e rău în lume, de când a ajuns coada să fie cap... Dacă te-i potrivi tu acestora, îi ținea mult și bine pe mămuca afară. Eu, unul, mă duc să deschid...

Atunci mezinul se vâra iute în horn și, sprijinit cu picioarele de prichici și cu nasul de funingine, tace ca peștele și tremură ca varga de frică. Dar frica-i din rai, sărmana! Asemene cel mijlociu, țuști! iute sub un chersin: se-nghemuiește acolo cum poate, tace ca pământul și-i tremură carnea pe dânsul de frică: Fuga-i rușinoasă, da-i sănătoasă!... Însă cel mare se dă după ușă și - să tragă, să nu tragă? - în sfârșit, trage zăvorul... Când iaca!... ce să vadă? Ș-apoi mai are când vedea?... căci lupului îi scăpărau ochii și-i sfârâia gâtlejul de flămând ce era. Și, nici una, nici două, haț! pe ied de gât, îi rătează capul pe loc și-l mănâncă așa de iute și cu așa poftă, de-ți părea că nici pe-o măsea n-are ce pune. Apoi se linge frumușel pe bot și începe a se învârti prin casă cu neastâmpăr, zicând:

- Nu știu, părerea m-a amăgit, ori am auzit mai multe glasuri? Dar ce Dumnezeu? Parc-au intrat în pământ... Unde să fie, unde să fie? Se ițește el pe colo, se ițește pe dincolo, dar pace bună! iezii nu-s nicăieri!

- Mă!... că mare minune-i și asta!.. dar nici acasă n-am de coasă... ia să mai odihnesc oleacă aste bătrânețe!

Apoi se îndoaie de șele cam cu greu, și se pune pe chersin.

Și când s-a pus pe chersin, nu știu cum s-a făcut, ori că chersinul a crăpat, ori cumătrul a strănutat... Atunci iedul de sub chersin, să nu tacă? - îl păștea păcatul și-l mânca spinarea, sărăcuțul!

- Să-ți fie de bine, nănașule!

- A!... ghidi! ghidi! ghiduși ce ești! Aici mi-ai fost? Ia vină-ncoace la nănașelul, să te pupe el!

Apoi ridică chersinul binișor, înșfacă iedul de urechi și-l flocăiește și-l jumulește și pe acela de-i merg peticele!... Vorba ceea: "Că toată pasărea pe limba ei pierе".

Pe urmă se mai învârte cât se mai învârte prin casă, doar a mai găsi ceva, dar nu găsește nimic, căci iedul cel cuminte tăcea molcum în horn, cum tace peștele în borș la foc. Dacă vede lupul și vede că nu mai găsește nimic, își pune în gând una: așază cele două capete cu dinții rânjiți în ferești, de ți se părea că râdeau; pe urmă unge toți pereții cu sânge, ca să facă și mai mult în ciuda caprei, ș-apoi iese și-și caută de drum. Cum a ieșit dușmanul din casă, iedul cel mic se dă iute jos din horn și încuie ușa bine. Apoi începe a se scărmana de cap și a plânge cu amar după frățiorii săi.

- Drăguții mei frățiori! De nu s-ar fi înduplecat, lupul nu i-ar fi mâncat! Și biata mamă nu știe de astă mare urgie ce-a venit pe capul ei!

Și bocește el și bocește până îl apucă leșin! Dar ce era să le facă? Vina nu era a lui, și ce-au căutat pe nas le-a dat.

Când jelea el așa, iaca și capra venea cât putea, încărcată cu de-a mâncării și gâfuind. Și cum venea, cât de colo vede cele două capete, cu dinții rânjiți, în ferești.

- Dragii mămuței, dragi! Cum așteaptă ei cu bucurie și-mi râd înainte când mă văd!

*Băieții mamei, băieți,
Frumușei și cucuieți!...*

Bucuria caprei nu era proastă. Dar când s-apropie bine, ce să vadă? Un fior rece ca gheața îi trece prin vine, picioarele i se taie, un tremur o cuprinde în tot trupul, și ochii i se păinjinesc. Și ce era nu era a bine!... Ea însă tot merge pân' la ușă, cum poate, crezând că părerea o înșală... și cum ajunge, și începe:

*Trei iezi cucuieți,
Mamei ușa descuieți!
Că mama v-aduce vouă:
Frunze-n buze,
Lapte-n țâțe,
Drob de sare*

*În spinare,
Mălăieș
În călcăieș,
Smoc de flori
Pe subsuori.*

Atunci iedul mezin - care acum era și cel dintâi și cel de pe urmă - sare iute și-i deschide ușa. Apoi s-aruncă în brațele mamei și cu lacrimi de sânge începe a-i spune:

- Mămucă, mămucă, uite ce am pățit noi. Mare foc și potop au căzut pe capul nostru!

Capra atunci, holbând ochii lung prin casă, o cuprinde de spaimă și rămâne încremenită!... Dar mai pe urmă, îmbărbătându-se, și-a mai venit puțin în fire și-a întrebat:

- Da' ce-a fost aici, copile?

- Ce să fie, mămucă? Ia, cum te-ai dus d-ta de-acasă, n-a trecut tocmai mult și iaca cineva s-aude bătând la ușă și spunând:

*Trei iezi cucuieți,
Mamei ușa descuieți...*

- Și?...

- Și frate-meu cel mare, nătâng și neastâmpărat cum îl știi, fuga la ușă să deschidă.

- Și-atunci?...

- Atunci, eu m-am vârat iute în horn, și frate-meu cel mijlociu sub chersin, iară cel mare, după cum îți spun, se dă cu nepăsare după ușă și trage zăvorul.

- Și-atunci?...

- Atunci, grozăvie mare! Nănașul nostru și prietenul d-tale, cumătrul lup, se și arată în prag!

- Cine? Cumătrul meu? El? Care s-a jurat pe părul său că nu mi-a speria copilășii niciodată?

- Apoi dă, mamă! Cum vezi, i-a umplut de spărieți!

- Ei las' că l-oi învăța eu! Dacă mă vede că-s o văduvă sărmană, și c-o casă de copii, apoi trebuie să-și bată joc de casa mea? și pe voi să vă puie la pastramă? Nici o faptă fără plată... Ticălosul și mangositul! Încă se rânjea la mine câteodată și-mi făcea cu maseaua... Apoi doar eu nu-s de-acelea de care crede el: n-am sărit peste garduri niciodată de când sunt. Ei, taci, cumătre, că te-oi doborâ la eu! Cu mine ți-ai pus boii în plug? Apoi, ține minte că ai să-i scoți fără coarne!

- Of, mămucă, of! Mai bine taci și lasă-l în plata lui Dumnezeu! Că știi că este o vorbă: "Nici pe dracul să-l vezi, da' nici cruce să-ți faci!"

- Ba nu, dragul mamei! "Că până la Dumnezeu, sfinții îți iau sufletul." Și-apoi ține tu minte, copile, ce-ți spun eu: că de i-a mai da lui nasul să mai miroase pe-aici, apoi las'!...

Numai tu, să nu cumva să te răsuflă cuiva, ca să prindă el de veste.

Și de-atunci căuta și ea vreme cu prilej ca să facă pe obraz cumătru-său. Se pune ea pe gânduri și stă în cumpene, cum să dreagă și ce să-i facă?

“Aha! ia, acu i-am găsit leacul, zise ea în gândul său. Taci! Că i-oi face eu cumătrului una de și-a mușca labele!”

Aproape de casa ei era o groapă adâncă; acolo-i nădejdea caprei.

“La cada cu dubala, cumătre lup, că nu-i de chip!... Ia, de-acu să-ncepe fapta: Hai la treabă, cumătriță, că lupul ți-a dat de lucru!”

Și așa zicând, pune poalele-n brâu, își suflecă mânecile, atâță focul și s-apucă de făcut bucate. Face ea sarmale, face plachie, face alivenci, face pască cu smântână și cu ouă și fel de fel de bucate. Apoi umple groapa cu jăratic și cu lemne putregăioase, ca să ardă focul mocnit. După asta așază o leasă de nuiete numai înținată și niște frunzari peste dânsa; peste frunzari toarnă țărna și peste țărna așterne o rogojină. Apoi face un scăuieș de ceară anume pentru lup. Pe urmă lasă bucatele la foc să fiarbă și se duce prin pădure să caute pe cumătru-său și să-l poftască la praznic. Merge ea cât merge prin codru, până ce dă de-o prăpastie grozavă și întunecoasă și pe-o tihăraie dă cu crucea peste lup.

- Bună vremea, cumătro! Da' ce vânt te-a abătut pe-aici?

- Bună să-ți fie inima, cumătre, cum ți-i căutătura... apoi dă, nu știi d-ta că nevoia te duce pe unde nu ți-i voia? Ia, nu știu cine-a fost pe la mine acasă în lipsa mea, că știu că mi-a făcut-o bună!

- Ce fel, cumătriță dragă?

- Ia, a găsit iezii singurei, i-a ucis și i-a crâmpoțit, de le-am plâns de milă! Numai văduvă să nu mai fie cineva!

- Da' nu mai spune, cumătră!

- Apoi de-acum, ori să spun, ori să nu mai spun, că totuna mi-e. Ei, mititeii, s-au dus către Domnul, și datoria ne face să le căutăm de suflet. De aceea am făcut și eu un praznic, după puterea mea, și am găsit de cuviință să te poftesc și pe d-ta, cumătre; ca să mă mai mângâi...

- Bucuros, dragă cumătră, dar mai bucuros eram când m-ai fi chemat la nuntă.

- Te cred, cumătre, d-apoi, dă, nu-i cum vrem noi, ci-i cum vrea Cel-de-sus.

Apoi capra pornește înainte plângând, și lupul după dânsa, prefăcându-se că plânge.

- Doamne, cumătre, Doamne! zise capra suspinând. De ce ți-e mai drag în lume, tocmai de-aceea n-ai parte...

- Apoi dă, cumătră, când ar ști omul ce-ar păți, dinainte s-ar păzi. Nu-ți face și d-ta atâta inimă rea, că odată avem să mergem cu toții acolo.

- Așa este, cumătre, nu-i vorbă. Dar sărmanii găgâlici, de cruzi s-au mai dus!

- Apoi dă, cumătră, se vede că și lui Dumnezeu îi plac tot pușori de cei mai tineri.

- Apoi, dacă i-ar fi luat Dumnezeu, ce ți-ar fi? D-apoi așa?...

- Doamne, cumătră, Doamne! Oî face și eu ca prostul...

Oare nu cumva nenea Martin a dat raita pe la d-ta pe-acasă? Că mi-aduc aminte ca acu că l-am întâlnit odată prin zmeuriș; și mi-a spus că dacă-ai vrea d-ta să-i dai un băiat, să-l învețe jocăria.

Și din vorbă-n vorbă, din una-n alta, ajung pân-acasă la cumătra!

- Ia poftim, cumătre, zise ea luând scăuieșul și punându-l deasupra groapei cu pricina, sezi colé și să ospătezi oleacă din ceea ce ne-a dat Dumnezeu!

Răstoarnă apoi sarmalele în strachină și i le pune dinainte.

Atunci lupul nostru începe a mânca hâlpov; și gogâlț, gogâlț, gogâlț, îi mergeau sarmalele întregi pe gât.

- Dumnezeu să ierte pe cei răposați, cumătră, că bune sarmale ai mai făcut!

Și cum ospăta el, buf! cade fără sine în groapa cu jăratic, căci scăuieșul de ceară s-a topit, și leasa de pe groapă nu era bine sprijinită: nici mai bine, nici mai rău, ca pentru cumătru.

- Ei, ei! Acum scoate, lupe, ce-ai mâncat! Cu capra ți-ai pus în cârd? Capra ți-a venit de hac!

- Valeu, cumătră, talpele mele! Mă rog, scoate-mă, că-mi arde inima-n mine!

- Ba nu, cumătre; c-așa mi-a ars și mie inima după iezișorii mei! Lui Dumnezeu îi plac pui de cei mai tineri; mie însă-mi plac și de iști mai bătrâni, numai să fie bine fripți; știi, colé, să treacă focul printr-înșii.

- Cumătră, mă pârllesc, ard de tot, mor, nu mă lăsa!

- Arzi, cumătre, mori, că nici viu nu ești bun! De-abia i-a mai trece băiețelului istuia de speriat, că mult păr îmi trebuia de la tine ca să-l afum! Ți-aduci aminte, dihanie răutăcioasă și spurcată, când mi te-ai jurat pe părul tău? Și bine mi-ai mâncat iezișorii!

- Mă ustură inima-n mine, cumătră! mă rog, scoate-mă și nu-ți mai face atâta osândă cu mine!

- Moarte pentru moarte, cumătre, arsură pentru arsură, că bine-o mai plesniși dinioare cu cuvinte din scriptură! După aceasta, capra și cu iedul au luat o căpiță de fân și-au aruncat-o peste dânsul, în groapă, ca să se mai potolească focul. Apoi, la urma urmelor, năpădiră asupra lui și-i mai trântiră în cap cu bolovani și cu ce-au apucat, până-l omorâră de tot. Și așa s-a păgubit sârmana capră și de cei doi iezi, daț și de cumătru-său lupul păgubașă a rămas, și păgubașă să fie! Și auzind caprele din vecinătate de una ca aceasta, tare le-a mai părut bine! Și s-au adunat cu toatele la priveghi și unde nu s-au așternut pe mâncare și pe băute, veselindu-se împreună...

Și eram și eu acolo de față, și-ndată după aceea am încălecat iute pe-o șa și-am venit de v-am spus povestea așa, și-am mai încălecat pe-o roată și v-am spus jitia toată; și unde n-am mai încălecat și pe-o căpșună și v-am spus, oameni buni, o mare și gogonată minciună!